

В. Ю. Генсіровська
магістрантка 1 року навчання
педагогічного факультету,
кандидат філологічних наук, доцент
кафедри педагогіки початкової освіти
І. М. Гуменюк

КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Постановка проблеми. Вчитель початкових класів є еталоном зразкового мовлення для учнів, агентом усіх позитивних змін в освітній галузі. Оскільки відбулася зміна поглядів на освітній процес в ЗВО, а саме: зміна освітньої парадигми від знаннєвої до компетентнісної, нерозривність науки з освітою, – проблема формування комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів набула особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Навчання за допомогою комунікативного підходу досліджували в своїх наукових працях багато українських вчених. До прикладу, праці О. Біляєва присвячені сутності комунікативного підходу під час навчання мов [2; 3]. Вчений пояснює комунікативно зорієнтований процес навчання як об'єднання двох елементів: екстралінгвістичного та лінгвістичного. У контексті викладання української мови за професійним спрямуванням комунікативний підхід був предметом досліджень двох науковців. Зокрема, О. Панькевич у 2016 р. обґрунтовує доцільність використання комунікативного підходу в методиці викладання української мови студентам технічних ЗВО, наголошуючи на важливості розвитку навичок усного мовлення [6]. Найновішим є дослідження С. Трошиної, спрямоване на вивчення особливостей застосування когнітивно-комунікативного підходу для розвитку мовленнєвої культури студентів коледжу. Авторка робить акцент на застосуванні професійно зорієнтованих текстів [10].

Серед науковців Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника проблему формування комунікативної компетентності вчителів початкових класів під час вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» досліджували Г. Білавич та І. Гуменюк. Результати цих досліджень знайшли практичне втілення у навчально-методичному посібнику [5].

Як бачимо, аналіз наукового інформаційного простору щодо розкриття піднятої проблеми показав незначну кількість досліджень, що підтверджує необхідність поглибленого вивчення основних аспектів застосування комунікативного підходу до навчання української мови за професійним спрямуванням студентів спеціальності 013 Початкова освіта.

Мета статті – аналіз теоретичних засад використання комунікативного підходу у вивченні української мови за професійним спрямуванням.

Виклад основного матеріалу. Мета й основні завдання вивчення дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» зосереджуються на формуванні професійного мовлення майбутніх фахівців педагогічної галузі, що знаходить своє вираження в усній та писемній формах.

Комунікативний підхід до вивчення української мови означає засвоєння мовних теоретичних знань, а також формування мовленнєвих практичних навичок у процесі комунікації. Використання вищеописаного підходу у практичній діяльності дозволить якнайкраще сформуванню комунікативну компетентність у умовах сьогодення [7, с. 17].

М. Пентилюк наголошує, що комунікативний підхід має яскраво виражений прикладний характер. Це пояснюється насамперед тим, що вивчення одиниць мови відбувається безпосередньо в процесі ознайомлення з їх комунікативним (мовленнєвим) значенням. Варто зауважити, що наука лінгводидактика вважає синонімами поняття «мовлення» та «комунікація» [8, с. 9].

Використання комунікативного підходу в освітньому процесі закладу вищої освіти передбачає формування мовленнєвих умінь шляхом здійснення здобувачами мовленнєвої діяльності. Основною особливістю використання комунікативного підходу в освітньому процесі виступає своєрідна послідовність його застосування, що визначає головні засади вищеописаного підходу [4]. Детальніше розглянемо кожен крок:

Крок № 1: створення відповідних умов для засвоєння знань – панує теорія, що опанувати мову не може будь-хто, важливо викладачеві створити умови, відповідно до яких буде ефективно здійснюватися освітній процес.

Крок № 2: створення мовних ситуацій здобувачами вищої освіти – оскільки в Україні характерний суб'єкт-об'єктний тип взаємодії, то викладач і майбутній вчитель початкової школи повинні стати співучасниками даного процесу, звичайно спираючись на знання та науковий доробок викладача.

Крок № 3: налагодження взаємодії між учасниками освітнього процесу – важливо в процесі реалізації комунікативного підходу розуміти необхідність активізації мислення під час мовлення, що є наслідком усвідомленої взаємодії між студентами, а також між студентом та викладачем.

У силабусі навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» зазначено, що українська мова за професійним спрямуванням – це новітній універсальний курс, орієнтований на фахово-мовленнєве вдосконалення студентів для полегшення їх майбутньої адаптації в професійному середовищі, здобуття авторитету в колективі та кар'єрне зростання молодого фахівця [9]. Це передбачено не тільки у компетентностях, а й у програмових результатах навчання.

На формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів спрямовано більшість завдань курсу. Зокрема, під час вивчення теми «Державна мова – мова професійного спілкування», студентам рекомендується пояснити зміст наступного речення: «Одна із найважливіших функцій української мови – об'єднувальна» або скласти доповідь про роль української мови для створення позитивного іміджу держави у світі [5, с. 37-52].

Наведемо ще один приклад використання різних вправ задля формування комунікативної компетентності майбутніх вчителів початкової школи. Виправлення стилістичних помилок у реченнях – завдання для засвоєння теми «Стилі української мови». Нижче наведемо приклад такого речення: *Треба негайно прийняти міри, щоб попередити розповсюдження інфекції. Здобувачі вищої освіти мало надають уваги нормативному слововживанню.* Здатність бачити недоліки чужого мовлення формує подвійний результат: вдосконалення власного мовлення і навички роботи з помилками в мовленні учнів, (обґрунтування виправлень, закріплення теоретичних знань).

Висновки. Отже, якісне опанування курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» студентами спеціальності 013 Початкова освіта необхідне для формування комунікативної компетентності майбутніх педагогів. Варто наголосити, що зміст курсу не дублює зміст сучасної української мови, а розкриває особливості використання мовних одиниць усіх рівнів у професійному мовленні. Комунікативний підхід до вивчення української мови за професійним спрямуванням здобувачами вищої педагогічної освіти ґрунтується на спрямованості новітньої лінгводидактики на вивчення мовних фактів з рівнобіжним аналізом ситуативних комунікативних особливостей, а також їх практичне використання під час мовленнєвої діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабій І. Комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення рідної мови у професійно-технічних навчальних закладах. *Молодь і ринок*. 2009. № 9. С. 133-136.
2. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови: Навчально-методичний посібник. К.: Генеза, 2005. 180 с.
3. Біляєв О. М. Методика вивчення української мови в школі: монографія / О. М. Біляєв, М. І. Пентилюк, В. Я. Мельничайко. К.: Рад. шк., 1987. 246 с.

4. Бондар Н. Д. Особливості комунікативного підходу у навчанні іноземній мові. URL: <http://intkonf.org/bondar-nd-osoblivosti-komunikativnogo-pidhodu-u-navchanni-inozemniy-movi/>.
5. Гуменюк І. М. Білавич Г. В. Українська мова (за професійним спрямуванням): Навчально-методичний посібник. Змістовий модуль 1. Вид. 4-е, випр. і доп. Івано-Франківськ: ПП «ТУР-ІНТЕЛЕКТ», 2014. 216 с.
6. Панькевич О. О. Методика викладання дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням»: комунікативний підхід. *Education and pedagogical sciences*. 2016. № 2. С. 20-25.
7. Пентилюк М. Концептуальні засади комунікативної методики навчання української мови. *Українська мова і література в школі*. 2006. № 1. С. 15-20.
8. Пентилюк М. Наукові засади комунікативної спрямованості у навчанні рідної мови. *Українська мова і література в школі*. 1999. № 3. С. 9.
9. Силабус навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». URL: <https://kppo.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/72/2021/10/Силабус-УМзаПС-ПО.pdf>.
10. Трошина С. Комунікативний підхід у викладанні української мови за професійним спрямуванням. *Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових праць* / за заг. ред. О. Г. Шостак. К.: Талком, 2021. С. 202-205.